
niet enthousiast: zij vreesden hervormde overheersing.

Niemeyers standpunt zou in de Bond niet zegevieren. Toen op 27 oktober 1903 te Zutphen op de algemene vergadering het voorstel werd gelanceerd om een organisatie van vrijzinnige hervormden tot stand te brengen die ingebed moest zijn in de Nederlandse Protestantenvbond, werd dit voorstel met grote meerderheid verworpen. Niemeyer deed daarvan verslag in *Teekenen des Tijds*, maar merkte tevens op, dat wanneer het op deze wijze niet kon, men zich maar op andere wijze, bv. provinciaal, moest organiseren. 'Het is ons bekend, dat er reeds stappen zijn gedaan om in deze richting iets tot stand te brengen' noteerde hij, om vervolgens te wijzen op een vergadering die voor 8 april 1904 te Leeuwarden stond geagendeerd. Daar zou de constituerende van een provinciale Vereniging van Vrijzinnige Hervormden aan de orde komen.⁴⁴ Deze bijeenkomst was een groot succes. Onder de leiding van Niemeyer – die dus over een dubbele agenda bleek te beschikken – werd besloten tot aanéensluiting van de Friese vrijzinnigen in de Nederlandse hervormde kerk en staande de vergadering traden 62 gemeenten tot de nieuwe organisatie toe.

Het estafettestokje werd nu snel overgenomen. Ook in andere provincies ontstonden dergelijke verenigingen en aan het einde van het jaar 1905 waren er reeds een zevental provinciale organisaties. Friesland nam hierbij overigens een aparte positie in en toonde een enigszins afwijkend profiel.

De Friese vereniging wilde namelijk beslist modern zijn. Zij verzette zich niet alleen tegen de confessionele orthodoxie, maar ook tegen de nog sterke invloed van de evangelische richting in deze provincie. In andere provincies werkten modernen en evangelischen wél samen. In Friesland kwam dat er niet van, mede omdat er tussen predikanten soms een bepaalde mate van animositeit bestond. De betekenis van persoonlijke drijfveren moet bij de totstandkoming en een karakteristiek van de vvH-Friesland zeker meegewogen worden.

Hoe het ook zij, de energie en de invloed van Niemeyer waren zo groot, dat hij door kon gaan met het werken aan een landelijke vereniging, die op 11 juli 1913 werd opgericht. Al snel daarna werd koninklijke goedkeuring op de statuten verkregen. Een belangrijk kenmerk van het nieuwe verband was, dat de zelfstandig-

44. *Ibidem*, 'Kroniek'. In: *TdT*, 6(1904)91-108, 100.